| **Бр. 22** | Предметна програма од прв циклус на студии | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Наслов на наставниот предмет | **ТРОШОЦИ И КАЛКУЛАЦИИ** | | | | |
| 2. | Код | **ФЗНХ 182** | | | | |
| 3. | Студиска програма | **Хортикултура** | | | | |
| 4. | Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел) | **Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје** | | | | |
| 5. | Степен (прв, втор, трет циклус) | **Прв циклус студии** | | | | |
| 6. | Академска година/семестар | **Трета година/ VI семестар** | 7. | Број на ЕКТС кредити | **6** | |
| 8. | Наставник | **Проф. д-р Александра Мартиновска Стојческа** | | | | |
| 9. | Предуслови за запишување на предметот | Претходни општи предзнаења од областа на економиката на земјоделството | | | | |
| 10. | **Цели на предметната програма (компетенции):**<br>Студентите ќе се стекнат со знаење за основните чинители на процесот на производството и репродукцијата, елементите на трошоците, основите на производната економија, разните основи за поделба на трошоците, разните видови на калкулации, со особен осврт на аналитичките и инвестициските калкулации во земјоделското производство, како и оценката на економскиот успех на работењето на земјоделските стопанства.<br>Студентите ќе се здобијат со вештини за пресметување на основните видови на трошоци, составување на разни видови калкулации, пресметка на цената на чинење како клучен показател и други показатели за мерење на успехот во работењето. | | | | | |
| 11. | **Содржина на предметната програма:**<br>Основни фактори (чинители) на процесот на производството и репродукцијата. Трошоци: основни елементи на трошоците: (1) материјални трошоци, (2) трошоци на амортизација, (3) трошоци на работна сила. Трошоци на амортизација, временски (рамномерен, прогресивен и дегресивен) и функционален систем на амортизација. Интересот како елемент на трошоците, проста и сложена камата. Ануитетот како елемент на трошоците, изедначен и променлив износ на ануитетот. Трошоци на осигурување. Поделба на трошоците: според изворите на настанување, според природните видови, според сложеноста на структурата, според можностите и начинот на пренесувањето и идентификување со линиите на производство (директни и индиректни трошоци). Производна функција, закон на опаѓачки приноси, еластичност на производството. Поделба на трошоците според нивната реагибилност во однос на обемот на производството (варијабилни и фиксни трошоци). Функција на трошоците, дуалност на производната наспроти трошковната функција. Вкупни и просечни трошоци, гранични трошоци. Методи за утврдување на трошоците: калкулации (цел, принципи, поделба – видови на калкулации). Утврдување на трошоците за користење на градежните објекти и средствата за механизација. Аналитички калкулации на производите и линиите на производството. Диференцијални – парцијални калкулации. Утврдување на цената на чинење на земјоделските производи. Анализа на чувствителност на цената на чинење. Инвестициска калкулација, примена на калкулациите при разните методи за оценување на оправданоста на инвестициите. Утврдување на показатели на економскиот успех на работењето. Начин на мерење на економските резултати: економичност на производството, рентабилност, продуктивност на трудот.<br>Најмалку едно предавање ќе се реализира преку теренска настава на студентите со посета на земјоделско стопанство и увид во составувањето на калкулациите (плански, преодни и пресметковни), односно со учество на гости-предавачи на часовите. | | | | | |
| 12. | **Методи на учење:**<br>Наставата ќе се реализира со теоретски предавања, поддржани со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални домашни и проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира со вежби поврзани со методските единици, на конвенционален начин и со користење на MS Excel за компјутерска поддршка на решавање на поставените задачи. Во рамки на предметот, ќе се посвети внимание на обработка на податоци и презентирање на резултати, самостојно и поединечно решавање на конкретни проблеми кои се актуелни од областа на трошоците и калкулациите. | | | | | |
| 13. | Вкупен расположлив фонд на време | **6 ЕКТС х 30 часови = 180 часови** | | | | |
| 14. | Распределба на расположливото време | **45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)** | | | | |
| 15. | Форми на наставните активности | 15.1 | Предавања – теоретска настава | **45** | часови | |
| | | 15.2 | Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа | **30** | часови | |
| 16. | Други форми на активности | 16.1 | Проектни задачи | **20** | часови | |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | 16.2 | Самостојни задачи | | **20** | часови | |
| | | 16.3 | Домашно учење | | **65** | часови | |
| 17. | Начин на оценување | | | | | | |
| | 17.1 | Тестови | | | **60** | бодови | |
| | 17.2 | Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна) | | | **10** | бодови | |
| | 17.3 | Активност и учество | | | **30** | бодови | |
| 18. | Критериуми за оценување (бодови/оценка) | | | **до 50 бода** | **5** | **(пет)** | **(F)** |
| | | | | **од 51 бода до 60 бода** | **6** | **(шест)** | **(E)** |
| | | | | **од 61 бода до 70 бода** | **7** | **(седум)** | **(D)** |
| | | | | **од 71 бода до 80 бода** | **8** | **(осум)** | **(C)** |
| | | | | **од 81 бода до 90 бода** | **9** | **(девет)** | **(B)** |
| | | | | **од 91 бода до 100 бода** | **10** | **(десет)** | **(A)** |
| 19. | Услов за потпис и полагање на завршен испит | | | **Изработени домашни работи** | | | |
| 20. | Јазик на кој се изведува наставата | | | **Македонски** | | | |
| 21. | Метод на следење на квалитетот на наставата | | | **Анонимна анкета на студентите** | | | |

22. Литература

22.1 Задолжителна литература

| Ред. број | **Автор** | **Наслов** | **Издавач** | **Година** |
|---|---|---|---|---|
| 1. | Миланов, М., Мартиновска Стојческа, А. | Трошоци и калкулации во земјоделството | Земјоделски факултет, Скопје | 2002 |

22.2 Дополнителна литература

| Ред. број | Автор | Наслов | Издавач | Година |
|---|---|---|---|---|
| 1. | Drury, C. | Cost and Management Accounting, 10th Ed. | International Thomsson Business Press, Oxford | 2018 |
| 2. | Кеј, Д. Д., Едвардс, В. М., | Менаџмент на фарма | Три | 2009 |
| 3. | Debertin, D. L. | Agricultural Production Economics, 2nd Ed. | Pearson Education | 2012 |
| 4. | Hansen, D.R., Mowen, M.M., Guan, L. | Cost Management: Accounting and Control | South-Western College Pub | 2007 |
| 5. | AAEA Task Force on Commodity Costs and Returns | Commodity Costs and Returns Estimation Handbook | United States Department of Agriculture, Ames, Iowa, USA | 2000 |
| 6. | Global Strategy to Improve Agricultural and Rural Statistics | Handbook on Agricultural Cost of Production Statistics, Guidelines for data collection, compilation and dissemination | FAO, Rome | 2016 |
| 7. | Hallam, A., Eidman, V. E., Morehart, M., Klonsky, K. | Commodity Costs and Returns Estimation Handbook: A Report of the Aaea Task Force on Commodity Costs and Returns | Iowa State University, Department of Economics | 1998 |